



Avdelningen för regler  
Rolf Perlman, 010-730 9967  
arbetsmiljoverket@av.se

## Rapport: Analys av tillsynsresultaten avseende arbetsgivarens anpassnings- och rehabiliteringsarbete

### 1. Uppdraget

Regeringen har i ett ändringsregleringsbrev daterat den 28 januari 2016 gett Arbetsmiljöverket (AV) i uppdrag att analysera tillsynsresultaten avseende arbetsgivarens anpassnings- och rehabiliteringsarbete. Syftet med uppdraget är att få en samlad bild av hur tillsynsresultaten ser ut inom detta område. Uppdraget ska redovisas i samband med årsredovisningen för 2016.

### 2. Tillsynens omfattning

Ur AV:s SARA-system (Samordnat ArbetsställeRegister för Arbetsmiljöverket) har samtliga krav för åren 2011-2014 i inspektionsprotokoll, inspektionsmeddelanden och förelägganden med kravkod 34 (arbetsanpassning/rehabilitering) sökts fram.

År	Antal krav om arbetsanpassning/ rehabilitering	Samtliga ställda krav	Arbetsanpassning/ rehabiliterings- krav i procent av totala antalet krav
2011	270	50708	0,5
2012	189	49662	0,4
2013	179	48223	0,4
2014	244	40308	0,6

Termen rehabilitering avser i föreskrifterna (AFS 1994:1) om arbetsanpassning och rehabilitering, den arbetslivsinriktade rehabilitering som arbetsgivaren kan bidra med på arbetsplatsen.

Fr.o.m. januari 2015 har SARA ersatts av systemet Ines (Inspektionsstöd). I Ines registreras inte kravkoder utan i stället registreras brister och krav med obligatorisk hänvisning till ett lagstöd. Sökningen i Ines görs därför utifrån lagstöd.

Det innebär att uppgifterna för perioden 2011-2014 inte utan vidare kan jämföras med uppgifterna för perioden 2015 - 2016.

Följande uppgifter har hämtats ur Ines.



År	Antal krav om arbetsanpassning/rehabilitering	Samtliga ställda krav	Arbetsanpassning/rehabiliteringskrav i procent av totala antalet krav
2015	327	27373	1,2
2016	412	42295	1,0

AV finner ingen logisk verksamhetsmässig förklaring till att andelen arbetsanpassnings- och rehabiliteringskrav plötsligt ökat fr.o.m. år 2015. Någon ändrad tillsyn eller projekt kopplat till arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbete har inte genomförts.

En möjlig förklaring skulle eventuellt kunna vara att krav med hänvisning till arbetsanpassning och rehabilitering i det gamla kodsystemet före 2015, i viss utsträckning kodades under kravkod som avsåg systematiskt arbetsmiljöarbete. Alla krav på arbetsanpassning och rehabilitering har därför inte kommit fram i sökningen. Vi vet att krav rörande psykosociala arbetsmiljörisker ibland kodades med dessa SAM-koder istället för koden psykosociala arbetsmiljörisker.

Majoriteten av alla krav vi ställer vid inspektioner är krav utifrån föreskrifterna (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete. Krav på rutiner och fördelning av uppgifter i arbetsmiljöarbetet är vanliga. De kraven kan även omfatta hur arbetsgivarna bedriver arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbetet, men syns då inte i den inspektionsstatistik vi har.

### 3. Tillsynens inriktning

De 327 kraven år 2015 fördelade sig på de enskilda paragraferna i AFS 1994:1 om arbetsanpassning och rehabilitering enligt följande.

Paragraf i AFS 1994:1	Antal krav
12 § om åtgärder att anpassa arbetssituationen till den enskilde	129
10 § om rutiner för arbetsanpassning och rehabilitering	42
13 § om alkohol och andra berusningsmedel	30
2 § om att arbetsgivaren ska organisera och bedriva arbetsanpassning och rehabilitering	20
6 § om fördelning av arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering	19
3 § om mål för arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering	17
4 § om utredning av behovet av arbetsanpassning och rehabilitering	17



7 § om att arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamheten ska ske i samarbete med berörda arbetstagare samt deras företrädare	17
11 § om skriftlig dokumentation	15
8 § om att verksamheten med arbetsanpassning och rehabilitering ska bedrivas i samarbete med bl.a. försäkringskassan	14
5 § om att arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering ska påbörjas så tidigt som möjligt	4
9 § om årlig uppföljning av verksamheten med arbetsanpassning och rehabilitering	3

Av ovanstående kan man se att samtliga paragrafer i AFS 1994:1 har kommit till användning i tillsynen och att överlägset flest krav har ställt med stöd av 12 §.

#### 4. Frågor till inspektörer i anledning av analysuppdraget

För att få en aktuell bild av hur AV:s inspektörer tillsynar arbetsgivarnas arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbete har tjugo inspektörer (10 kvinnor och tio män fördelade på våra fem regioner) som under år 2015 ställt krav om detta, skriftligen fått besvara ett antal frågor. Anledningen till att vi inte skickade ut frågorna till samtliga inspektörer var att vi ville nå de som tagit upp området i inspektioner och därmed kunde ge relevanta bidrag till analysen.

Av svaren från de tjugo inspektörerna som ställt krav enligt AFS 1994:1 under år 2015 kan bl.a. utläsas att frågan om arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbetet regelmässigt tas upp vid inspektion så snart det finns indikation på att detta inte fungerar tillfredställande. Undantag görs vid smala tillsynsinsatser som kampanjer. När brister konstateras ställs de krav som behövs.

*En inspektör uttryckte saken som att när jag har anledning att misstänka att arbetsanpassningen eller rehabiliteringen inte fungerar tillfredsställande tar jag upp frågan. I de flesta fall kan arbetsgivaren visa att det finns rutiner. Det är därför svårt att konstatera någon brist.*

Såväl vad gäller arbetsgivarnas efterhjälpande som förebyggande arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbete kretsar inspektörernas frågor i första hand kring vilka rutiner organisationen har för att säkerställa att detta fungerar tillfredsställande. Även öppna frågor är vanliga där arbetsgivaren får redogöra för hur man konkret arbetar med arbetsanpassning och rehabilitering.

Av inspektörernas svar kan utläsas att kvinnor och män på arbetsplatsen kan ha olika behov när det gäller arbetsanpassning och rehabilitering.



Likaså framgår av inspektörernas svar att tillsynen av arbetsgivarnas arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbete i många fall ger konkreta resultat vid inspekterade arbetsplatser. Här kan nämnas effekter i form av

- skriftligt dokumenterade rutiner för att fånga upp signaler om behov av arbetsanpassning och rehabilitering
- ökade arbetsmiljökunskaper
- klarare fördelning av uppgiften att arbeta med arbetsanpassning och rehabilitering
- positiva åtgärder för enskilda individer.

Flera inspektörer framhåller att tillsynen av hur arbetsgivarna sköter arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamheten är viktig och kan mot bakgrund av ökade sjuktal behöva vara mer i fokus i fortsättningen. Samverkan med Försäkringskassan upplevs som positiv.

#### **5. Arbetsmiljöverkets samlade analys av tillsynsresultatet**

Arbetsmiljöverket har hitintills inte prioriterat inspektioner avseende arbetsgivares arbete med arbetsanpassning och rehabilitering. Inga riktade inspektionsinsatser har genomförts inom detta arbetsmiljöområde. Exempel på tillsyn som genomförts på området har varit när skyddsombud anmält att arbetsgivarens trots uppmaning från skyddsombud inte åtgärdat brister, i det här fallet, kring arbetsanpassning och rehabilitering (s.k. § 6:6 a), efter signaler från Försäkringskassan och vid andra inspektioner när inspektören haft anledning att misstänka att arbetsanpassningen eller rehabiliteringen inte fungerar tillfredsställande.

Andelen ställda krav om arbetsanpassning och rehabilitering kopplade till föreskrifterna (AFS 1994:1) om arbetsanpassning och rehabilitering ligger enligt statistikuppgifterna ur SARA respektive Ines i storleksordningen 0,5 – 1 % av det totala av verket ställda kraven. Samtidigt är det sannolikt att fler krav ställs men utifrån föreskrifterna (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete. Vi vet att så är fallet på andra områden.

Direktiv och uppdrag till AV har inte fokuserat på arbetsanpassning och rehabilitering. Inte heller omvärldsbevakning och annan inkommen information har hittills, i relation till andra arbetsmiljöproblem, motiverat en särskild riktad tillsyn mot detta område i den prioritering som AV behöver göra. Om AV under ett visst år skulle driva ett tillsynsprojekt kopplat till AFS 1994:1 stiger naturligtvis andelen arbetsanpassnings- och rehabiliteringskrav.

Svaren från inspektörerna om resultaten från tillsynen utgör ett begränsat material och är otillräckligt för att dra generella slutsatser om effekter. Samtidigt



är det positivt att de tillfrågade inspektörerna anser att tillsynen har gett konkreta resultat på inspekterade arbetsplatser, till exempel i form av att arbetsgivarnas kunskaper ökat, att de har blivit bättre på att fånga upp signaler om behov och tydligare fördelat uppgifter när det gäller arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering.